

Kjønn som sparringspartner

Ledelsesformer og betydninger av kjønn blant norske boksetrenere

Anne Tjønndal

e-post: anne.b.tjonndal@nord.no

Jorid Hovden

e-post: jorid.hovden@svt.ntnu.no

Sparring with gender

Leadership and meanings of gender among Norwegian boxing coaches.

Sport is an important symbolic institution in which meanings of gender are constantly framed, expressed and reproduced. The article is based on a qualitative study of leadership forms among Norwegian boxing coaches (both male and female) and how these are influenced by meanings of gender. Our theoretical point of departure is Beauvoir's and Bourdieu's perspectives on how gender as a relation of domination is constructed. The analyses show that male coaches perceived themselves as more autocratic than their female counterparts, while female coaches emphasised a more democratic leadership style. Furthermore, female coaches were often associated with stereotyped femininities such as caring. Both male and female coaches expressed how their gendered bodies influenced their approaches to the athletes and represented limitations as well as possibilities in their coach leadership. The male dominated culture strongly influenced the way sound leadership was conceived and defined. Thus women's approaches to coach leadership were seen as complementary and gendered.

Keywords: coach leadership, boxing, gender, power

Idrett er en symbolsk institusjon hvor betydninger av kjønn hele tiden er i spill. Denne artikkelen er en studie av hvilke ledelsesformer som benyttes av norske boksetrenere og hvilke betydninger kjønn gis i denne konteksten. Boksing er en maskulin idrett og trenerarenaen er preget av sterk mannsdominans. Artikkelen er basert på kvalitative intervjuer med både mannlige og kvinnelige trenere. Det analytiske rammeverket er hovedsakelig basert på Beauvoirs (2000) og Bourdieus (2000) perspektiver på hvordan kjønn som dominansrelasjon er konstruert og kommer til uttrykk. Studien viser at mannlige trenerne oppfatter seg selv som mer autokratiske enn sine kvinnelige kollegaer, mens de kvinnelige trenerne opplever seg selv som mer demokratiske og sosialt støttende. Videre avdekkes det hvordan kroppen som situasjon har stor betydning for hvilke grenser og frihet kvinnelige og mannlige trenere opplever knyttet til sine ledelsespraksiser. Trenernes oppfatninger og ledelsespraksiser avdekker også hvilke utfordringer og muligheter trenerne møter i et mannsdominert handlingsrom. Blant annet blir kvinners erfaringer og behov betraktet som spesielle og kjønne, og dermed ikke som gyldige til å inkluderes i god treningsledelse.

Idretten¹ er en mektig symbolsk samfunnsinstitusjon, ofte omtalt som den femte statsmakt (Klausen 1998), og en samfunnsarena hvor sentrale verdier, normer og maktstrukturer kontinuerlig reflekteres, feires og diskuteres (Byrstyn 1998). Rudie (1994) hevder på denne bakgrunn at idretten kontinuerlig snakker om kjønn og kjønne betydninger. Hun knytter dette blant annet til idrettens sterke kjønnssegregering, regelstyring og kontrollregimer, og hvordan disse bidrar til å skape kjønne symboler og modeller omkring samfunnsmessige ideer om kjønn og kvinner og menns «natur». Kunnskap om idretten og hvordan idrettsorganisasjoner håndterer kjønnslikestilling og kjønnsulikhet, blir dermed viktig i et samfunnsperspektiv.

Kvinner fikk for første gang delta i alle de olympiske idrettsgrenene i de Olympiske Leker² i London i 2012, og har gradvis trengt seg inn på flere og flere arenaer med krav om likestilt deltagelse. Men idrettens maktposisjoner både i Norge og globalt er fremdeles dominert av menn (f.eks. Fasting og Sand 2009; Pfister 2013), og idrett er fremdeles en av de samfunnsinstitusjonene hvor mannsdominansen i ledende posisjoner er størst (Hovden 2014; Skjeie og Teigen 2003).

Kvinner er blant annet nesten fraværende i den mest synlige og medierte lederrollen i idretten; trenerrollen (Fasting og Sand 2009; Norman 2010a, 2010b; Pfister 2013), Oversiktsdata (NIF 2014) viser at 19 prosent av trenerne i Norge er kvinner. I 2009 var dessuten kun åtte prosent av landslagstrenerne kvinner (Fasting og Sand 2009). Fremdeles er det nesten ingen mannlige utøvere som blir trent av kvinner (Seippel 2004; Hovden 2015; Pfister 2013). Man kan spørre seg hvordan et så stort demokratisk underskudd er mulig på en så viktig samfunnsarena, og hvilke handlingsvilkår, maktforhold og betydninger av kjønn som bidrar til en slik kjønnsstatus? Denne artikkelen vil sette søkelys på slike spørsmål. Vi vil blant annet utdype hvilke forestillinger om kjønn som knyttes til trenerens ledelsesformer³, og hvilke konsekvenser dette har for kvinner og menns treningsledelse.

Vi har valgt å studere disse ledelsesformene innen boksing. Som idrett har boksing svært sterke maskuline tradisjoner (Sugden 1996; Gems 2014; Smith 2014; Tjønndal 2016b). Herreboksing har vært en olympisk gren siden 1904, men kvinneboksingen ble inkludert først i 2012 i OL i London. I Norge kom kvinnene inn i boksesporten på 80-tallet, men det var først på 90-tallet at kvinneboksingen begynte å få anerkjennelse som idrett (Goksøyr 2008; Tjønndal 2016b). I dag er ca. 24 prosent av medlemmene i Norges Bokseforbund kvinner, mens bare 10 prosent av norske boksetrenere er kvinner (Tjønndal 2014). Studier (f.eks. Bacchi 1999; Hovden 2000) fremhever at betydninger av kjønn blir svært synlige på arenaer hvor kvinner er nykommere og i stort mindretall. Det innebærer blant annet stadige forhandlinger om hva kjønn skal bety i ulike situasjoner.

Med dette som bakteppe har artikkelen som mål å identifisere og diskutere hvordan maskuline rammevilkår påvirker boksetreneres leder- og trenerpraksiser og hvilke betydninger kjønn gis i slike praksiser. Mer presist har vi undersøkt a) hvordan mannlige og kvinnelige trenere oppfatter at kjønn påvirker deres ledelsespraksiser og handlingsrom, og b) hvordan betydninger av kjønn skaper muligheter og utfordringer i deres trenerarbeid. Datamaterialet er basert på kvalitative intervju med mannlige og kvinnelige boksetrenere. Vi vil i det videre kort utdype noen sentrale kjennetegn ved forskningsstatusen på dette feltet.

Forskningsstatus: tema, tilnæringsmåter og perspektiver

Forskning knyttet til trenerroller og ledelsesformer har så langt vært dominert av kvantitative studier. De fleste av disse er ulike typer spørreskjemaundersøkelser og har utgangspunkt i sosialpsykologiske teorier (f.eks. Enoksen, Fahlström, Johansen, Hageskog, Christensen og Høigaard 2014; Young og Medic 2008; Horton og Deakin 2008; Duda og Balaguer 2007; Kidane, Reddy og Babu 2013; Sullivan, Paquette, Holt og Bloom 2012). Disse viser at variabler som kjønn, alder og etnisitet har betydning for hvordan treneren utformer sin

lederrolle. Når det gjelder ledelsestyper og lederstil, er 'instruerende ledelse' og autokratiske lederstiler dominerende. Andre studier (f.eks. Robinson og Carron 1982; Yalcin 2013) viser paradoksalt nok at autokratiske lederstiler er de minst ønskede blant utøverne, og at disse korrelerer med dårlige prestasjoner og dårlig trivsel. Et fåtall studier (f.eks. Nieva og Gutek 1981; Liukkonen og Salminen 1989; Terry og Howe 1984; Sherman, Fuller og Speed 2000; Riemer og Toon 2001; Aspvik, Mehus, Sæther og Tjønndal 2016) har kartlagt hvordan utøvere oppfatter kvinnelige og mannlige trenere. Disse viser sprikende resultater. Blant annet fant Salminen, Liukkonen og Telama (1989) at kvinnelige trenere hadde høyest skår på instruerende ledelsesformer. Riemer og Toon (2001) konkluderte med at trenerens kjønn påvirker hvilken lederstil utøverne forventer og ønsker seg. Andre studier (f.eks. Terry og Howe 1984; Sherman, Fuller og Speed 2000; Aspvik Mehus, Sæther og Tjønndal 2016) konkluderer derimot med at det ikke er signifikante kjønnsforskjeller i hvordan trenere utøver sin lederrolle, eller hvilken lederstil utøvere ønsker.

Kvalitative studier med fokus på hvordan kjønn og kjønnete maktforhold påvirker kvinner og menns trenerpraksiser, er derimot fåtallige (Hovden 2015). Dette til tross for at alle kartlegginger, som tidligere nevnt, viser at ingen sentral lederrolle eller virksomhet i idretten er mer preget av underrepresentasjon av kvinner enn trenerrollen (f.eks. Bruce mfl. 2010; Fasting og Sand 2009; Pfister 2013; Nordberg 2011). Med utgangspunkt i dette har de kvalitative studiene (f.eks. Hemmestad 2014; Hovden 2014; Kilty 2006; Norman 2010a og b) vært opptatt av å synliggjøre kvinnelige treneres handlingsrom og oppfatninger, og hvordan de ofte vektlegger andre tilnæringsmåter enn menn i sin rolleutforming og slik praktiserer nyskapende ledelsesformer.

Forskningen på boksetreneres ledelsesformer er svært begrenset, særlig når gjelder sosiologiske studier hvor makt og kjønn står sentralt. De fleste av de sosiologiske studiene innenfor boksing som har et kjønnsperspektiv (f.eks. Halbert 1997; Hargreaves 1994;

Menesson 2000; Lafferty og McKay 2004; Woodward 2004, 2006; van Ingen 2013; van Ingen og Kovacs 2012) beskriver hvordan menn dominerer sentrale virksomhetsområder, som for eksempel nasjonale og internasjonale beslutningsorgan, trener- og dommervirksomheten så vel som medieprofileringen. Bare et fåtall av disse studiene (f.eks. Dortants & Knoppers 2012; Tjønndal 2016 a; Woodward 2015) har et relasjonelt kjønnsperspektiv som gir kunnskap om hvordan kjønnsmakt utøves og hvordan kjønnene dermed utgjør hverandres forutsetninger og muligheter. Denne artikkelen har det sistnevnte perspektivet som utgangspunkt.

Mannsdominans som maktrelasjon: konstruksjon og uttrykksform

Som påpekt er idretten og spesielt trenervirksomheten og boksportene blant våre mest mannsdominerte samfunnsarenaer. For å kunne forstå hvilke rammevilkår og kjønnsrelasjoner som preger slike arenaer, og hvordan disse kommer til uttrykk i trenerens ledelsesform, er det viktig å ha innsikt i hvordan kjønn som dominansrelasjon konstrueres og uttrykkes. Som analytisk redskap til å forstå dette har vi tatt utgangspunkt i noen aspekter ved Beauvoir (2000) og Bourdieus (2000) konstruksjon av kjønn som dominansrelasjon. Ifølge Burawoy og Von Holdt (2012) er Beauvoir og Bourdieus utgangspunkt som følger:

... both Bourdieu and Beauvoir were implacable enemies of domination, always seeking to reveal its hidden and manifest contours. Both were uncompromising in their denunciation of the mythologies of naturalization and eternalization of domination. Both were vocal enemies of identity politics, of all forms of essentialism and, thus, of difference feminism. Both denounced any attempt to romanticize the resistance of the dominated or the culture of the dominated. To recover and then celebrate the particularity of women, or any other oppressed group, from within the field of its domination is to affirm that domination. Rather, they both insist that domination is overcome by giving the dominated equal access to the universal. (Burawoy og Von Holdt 2012:3)

Beauvoirs (2000)⁴ og Bourdieus (2000) dominansforståelser tar utgangspunkt i at kjønn ikke refererer til kategoriene mann og kvinne, men blir konstruert historisk gjennom tolkninger av hva det betyr å ha en mannlig og kvinnelig kropp. Kjønn konstrueres dermed gjennom det som defineres som maskulint versus feminint, og de dikotome forskjellene som skapes i denne relasjonen. Et av hovedpoengene til Beauvoir (2000) er at kvinnen gjennom historien har blitt dominert av mannen, fordi kvinnen tilskrives femininitet, og femininitet oppfattes som det motsatte av maskulinitet og som noe særegent og underordnet. Den mannlige kroppen tilskrives maskuline egenskaper og mannen oppfattes derfor som å representere det overordnede, det normale og generelle mennesket. Denne konstruksjonen gjør kvinnen til «den andre», og uttrykker en form for dominans og fremmedgjøring. Disse forestillingene har historisk og kulturelt blitt internalisert av begge kjønn og i de fleste vestlige samfunn som naturlige, normale og legitime. Slik vil både kvinner og menn bidra til å videreføre og opprettholde dette dominansforholdet (Beauvoir 2000).

Bourdieu (2000) har et lignende utgangspunkt. Han beskriver motsetningen mellom maskulinitet og femininitet som en symbolsk orden og viser hvordan innholdet i denne dominansrelasjonen er vilkårlig konstruert, og noe som varierer og endres historisk og kulturelt. Som hos Beauvoir betegnes maskulinitet og femininitet som homologe motsetninger og dermed gjensidig utelukkende kategorier. Når denne dikotomien får status som en symbolsk orden, styrer den våre ubevisste tankeskjemaer, og tas for gitt. I sine beskrivelser av kjønn som dominansrelasjon i boken *Den maskuline dominans* (2000) viser han hvordan denne historiske og symbolske konstruksjonen blir naturliggjort og derfor ikke trenger sosial legitimitet. For eksempel viser han hvordan kjønns sosialiseringen bidrar til å innskrive denne dominansrelasjonen i kroppene våre i form av homologe motsetninger, og hvordan denne uttrykkes i kjønnede måter å gå, snakke, og opptre på. Dette betyr blant annet at når kvinnekroppen nedvurderes og andregjøres, slik som i boksport og andre

mannsdominerte idretter, og dette aksepteres, er også kvinner med på å bekrefte og rettferdiggjøre de fordommene som tillegges dem. Ifølge Bourdieu (2000) holdes kvinner slik i en tilstand av kontinuerlig kroppslig usikkerhet. Beauvoir betegner denne relasjonen ved å beskrive kroppen som vårt perspektiv på verden, og som en fundamental situasjon (Moi 1998: 95). Her viser hun hvordan vår situering er knyttet til kroppen og hvordan dette former kvinner og menns muligheter og begrensninger i ulike situasjoner. Med andre ord erfarer menn og kvinner sine omgivelsene ulikt, fordi omgivelsene reagerer ulikt på manns- og kvinnekropper.

Både Beauvoir (2000) og Bourdieu (2000) beskriver utfyllende hvordan denne andregjøringen av kvinner opp i gjennom historien har skapt motstand, utfordret dette maktforholdet og på mange områder bidratt til endring mot mer likeverdige kjønnsrelasjoner. De viser hvordan både enkeltindivider og grupper av kvinner i ulike kontekster aktivt har stilt spørsmål ved denne dominansrelasjonen og utfordret gjeldene maktstrukturer. Bourdieu (2000) beskriver denne dominansrelasjonen som svært hardkodet eller det han betegner som doxisk, og hevder at den doxiske makten først blir brutt når den naturliggjorte logikken og den symbolske orden, som kjønnskonstruksjonene bygger på, kontinuerlig utfordres (Bourdieu 1993). Det kan først skje når argumentene og praksisene til de som stiller spørsmål ved dette dominansforholdet, blir akseptert og gjort sosialt legitime. Beauvoir (2000) beskriver dette som en prosess, hvor kvinners kropper, erfaringer og væremåter aksepteres som en del av det normale og universelle. Kvinner må inkluderes i det universelle på lik linje med menn og ikke lenger kunne kategoriseres og innrammes i sosialt konstruerte feminitetskonstruksjoner som fanger dem i biologisk determinisme (Moi 1998).

Som antydnet innledningsvis har kvinner i idretten helt siden 70-tallet kjempet og utfordret den konstruksjonen av kjønn som denne dominansrelasjonen bygger på. Kampen har ført til at kvinner har trengt inn i de fleste av idrettens mannsbastioner, og også i den mest

maskuline av alle, den som vi studerer her: boksing. Likevel, som nevnt, viser kvantitative og kvalitative sosiologiske studier av idrett og boksing at mannsdominansen og denne maktrelasjonens kjønnede konsekvenser langt fra er eliminert. Vi vil i det videre bruke de aspektene ved Beauvoir og Bourdieus teorier om kjønn som dominansrelasjon, som en inngang til å forstå kvinnelige og mannlige treneres ledelsesformer og hvilke kjønnede vilkår og betydninger som preger deres forestillinger og praksiser, for eksempel hvordan den kvinnelige trenerkroppen utfordrer forestillingene om hva en dyktig trener er. I et mannsdominert treningsmiljø vil deres situasjon, som antydnet, være tvetydig (Beauvoir 2000), noe som innebærer stadige forhandlinger om hva deres kjønn skal bety for deres ledelsesformer og rolleforvaltning.

Studien

Undersøkelsen som ligger til grunn for denne artikkelen, består av dybdeintervjuer med åtte boksetrenere; fem menn og tre kvinner. Trenerne ble valgt ut fra strategien «maximum variation sampling» (Markula & Silk 2011), og kriteriene for utvalget var 1) lang og bred erfaring som boksetrener, 2) både mannlige og kvinnelige trenere og 3) trenere fra ulike klubber og områder i Norge. Slik ønsket vi å sikre et så vidt spenn av synspunkter som mulig (Rubin & Rubin 1995; Thagaard 2003). Kriteriene kunne oppfylles fordi vi tok utgangspunkt i en kvantitativ kartlegging av norske boksetrenere som Tjønndal (2014) hadde gjort i forkant av denne studien. Det er også viktig å gjøre oppmerksom på at boksere trener i kjønnsblanda grupper, noe som innebærer at både mannlige og kvinnelige trenere må forholde seg til både mannlige og kvinnelige utøvere og til hverandre i treningskonteksten.

Intervjuguiden ble utviklet rundt to sentrale hovedtemaer: (1): lederstil og ledelsesformer knyttet til trener-utøverrelasjoner, (2) ledelsesformer og betydninger av kjønn. Informantene ble bedt om å beskrive egen lederstil, sin relasjon til sine utøvere, samt hva de mente var viktig for god treningsledelse i boksing. Videre ble trenerne i utvalget spurt om sine

erfaringer rundt treningsledelse og kjønn, for eksempel deres opplevelse av å trene mannlige og kvinnelige utøvere.

For å sikre informert samtykke fra informantene, ble et informasjonsbrev og en samtykkeerklæring sendt ut via e-post i forkant av intervjuene (Nilssen 2012). Intervjuene hadde en varighet på ca. 60–90 minutter og ble gjennomført i perioden januar–april 2014. Alle intervjuene ble transkribert i sin helhet. Selv om antallet informanter er lite, hadde alle informantene mye å fortelle, noe som resulterte i et rikt datamateriale. Vi brukte det kvalitative analyseprogrammet HyperRESEARCH som kodings- og kategoriseringsverktøy. I anonymiseringen av materialet laget vi pseudonavn til hver av informantene, i tillegg til at navn på geografiske steder, personer og idrettsklubber ikke oppgis. Undersøkelsen er godkjent av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD), og vi har forholdt oss til de etiske retningslinjene NSD har gitt oss.

Ledelsesformer og betydninger av kjønn

Erfaringsbakgrunn og kompetanseprofil

Vi intervjuet åtte boksetrenere fra seks ulike idrettslag og ulike fylker i Norge. Informantene hadde mellom 5 og 49 års erfaring som aktive trenere, noe som vitner om solid trenererfaring. Variasjonen i alder var stor: fra 38 til 73 år, men ingen av informantene var unge trenere i starten av sin karriere. Bare to manglet formell trenerutdanning. De andre hadde bred trenerutdanning, og en hadde internasjonal topp trenerutdanning (AIBA Star Coach Certification). Alle hadde erfaring fra trenerarbeid i barne- og ungdomsidrett, såvel som i toppidrett.

Lederstiler og ledelsesformer

Intervjumaterialet viste at de mannlige trenerne oppfattet seg selv som mer autoritære i sin lederstil enn de kvinnelige trenerne, som mente de hadde en mer demokratisk og sosialt støttende lederstil. Stemmene under illustrerer hvordan informantene uttrykte dette:

Jeg er nok ganske streng. Jeg vil jo bli kjent med de (utøverne), men likevel ha autoriteten. Hvis jeg gir en beskjed, så skal den bli oppfattet, og tatt på alvor. Jeg ønsker at utøverne skal gjøre akkurat det jeg sier (Allan)

Jeg er nok mer en veileder enn jeg er en sjef eller en autoritær person. Jeg er åpen for innspill på trening som «Hva skal vi trene på i dag ... hva har dere behov for?» Når jeg får den feedbacken, så tilpasser jeg treninga utfra det. Så jeg tror nok de føler at det er litt medvirkning. Det er viktig for meg som trener. (Hilde)

Stemmene eksemplifiserer to ulike former for treningsledelse. Allans tilnæringsmåte viser til det som tradisjonelt blir betraktet som en autokratisk lederstil. Hilde viser derimot til en mer demokratisk tilnærming. Disse kjønnsforskjellene er i tråd med tidligere undersøkelser av trenere i andre idretter (f.eks. Liukkonen og Salminen 1990; Sherman, Fuller og Speed 2000; Riemer og Toon 2001; Vella, Oades og Crowe 2012), hvor blant annet demokratiske og sosialt støttede lederstiler ofte blir knyttet til kvinnelige «egenskaper» og assosiert med kvinnelige ledelsesformer, mens autokratisk lederstiler tolkes som maskuline. Dette betyr også at det skapes kjønnede forventninger til mannlige og kvinnelige treneres ledelsesformer, preget av essensielle og naturaliserte oppfatninger av kjønn, som bidrar til å reprodusere forestillinger om kjønnede ledelsesformer, og slik bidra til at kvinnelige og mannlige trenere som bryter med disse kjønnsstereotypiske forventningene, ofte blir ansett som spesielle, mindre kvalifiserte eller lite egnet som trenere (Hovden 2010).

Datamateriale viser derimot få eller ingen kjønnsforskjeller knyttet til oppfattelsen av hva som er den beste «feedback»-formen i trenerarbeidet. Både de kvinnelige og mannlige

trenerne understreket at de i sitt trenerarbeid legger stor vekt på å gi utøverne «positiv feedback»:

- (1) Jeg har et mantra om at ingen blir bedre av kritikk, og det praktiserer jeg på følgende måte: jeg forsterker det positive. (Johan)
- (2) Jeg kan rose dem bortimot til skyene når jeg føler at alle sammen har gjort jobben bra, og jeg vet at det har ytt sitt beste. (Steffen)
- (3) Det er viktig at de får oppmuntring på trening. Alle utøvere har behov for å høre at de er flinke og mestrer. (Elisabeth)

Studier av flere idretter⁵ viser også at positiv feedback anses som gunstig med tanke på trivsel og prestasjoner hos utøverne. I datamaterialet omtales bruk av positiv feedback uten assosiasjoner til kjønn, men hvordan trenerne gir «feedback» til sine utøvere fremstår likevel ofte som kjønnnet.

Den kjønnete trenerkroppen som situasjon: andregjøring, frihet og grenser

I intervjumaterialet betegnes de kvinnelige trenerne ofte i tråd med Beauvoir (2000) og Bourdieus (2000) beskrivelser av kjønn som dominansrelasjon. Både de mannlige og kvinnelige trenerne uttrykker at kvinnelige trenere oppfattes som spesielle og kjønnete i forhold til den «normale» (mannlige) treneren. De kvinnelige trenerne uttrykte blant annet at de anså seg selv om særegne og spesielle i det maskuline idrettsmiljøet som boksing utgjør. En av de kvinnelige trenerne fortalte at hun følte at kjønn hele tiden ble et fokusområde i hennes trenerrolle:

Det er jo spesielt å være jente og boksetrener, og sånn er det jo i bokseforbundet også. Alle vet jo hvem jeg er. Jeg pleier å si «alle kjenner apen», hehe. Man blir satt fokus på, bare på grunn av kjønn. (Hilde)

Her påpeker hun hvordan hennes kvinnekropp situerer henne og påvirker hvordan hun blir oppfattet (Bourdieu 2000; Beauvoir 2000). Dette antyder hvordan kjønn konstrueres gjennom at man reagerer ulikt overfor kvinnelige og mannlige kropper, og hvordan kjønnete oppfatninger knyttes til kroppen og gir ulike tilskrivninger og forventninger til kvinnelige og mannlige trenere. Hilde opplever at hun ikke helt passer inn i kategorien «boksetrener», fordi hun er kvinne. Med sin kvinnekropp utfordrer hun den generelle oppfattelsen av hva en boksetrener skal og kan være.

Elisabeth snakket også om seg selv som annerledes i forhold til sine mannlige kollegaer. Hun beskriver blant annet hun hvordan hun blir tildelt andre roller i trenerarbeidet sammenlignet med de mannlige trenerne:

Jeg er en sånn type person de kommer til hvis de har noe de plages med. Jeg får en slags morsrolle. Jeg tror jeg er lettere å snakke med enn de mannlige trenerne. De føler en trygghet på meg, tror jeg. Det kan være alt mulig, både ting som handler om boksing og trening, men også livet utenfor. (Elisabeth)

Dette uttrykker hvordan hun tilskrives en rolle som innebærer noe mer enn å være trener ut fra de tolkninger som kvinnekroppen som situasjon assosieres med. Hun tillegges her et merarbeid; oppgaver som ikke antas å tilhøre den generelle trenerrollen, og som det forventes at mannlige trenere ikke trenger å bry seg med. Det antyder hvordan kvinnekroppen som situasjon i dette mannsdominerte miljøet anses som tvetydig, som både bærer av spesielle komplementære egenskaper som kan være til nytte og samtidig noe som er underordnet; noe som ikke verdsettes som viktig i trenerrollen som for eksempel oppgaver som ikke handler om trenerkompetanse og boksekompetanse, men om kompetanse som assosieres med kvinner og kvinnelighet. For Elisabeth ser det ut til at hennes kjønnete kropp innebærer både merarbeid i form av at den signaliserer en komplementær ressurs og en form for andregjøring. Andre undersøkelser av kvinnelige idrettsledere og trenere (Hovden 2000, 2010, 2014) viser

lignende funn. Som her påpekes det at det forventes at kvinner skal oppfylle trenerrollen på samme måte som menn, samtidig som de skal oppfylle de kjønnete betydningene som tilskrives deres kvinnekropp. Slike doble og tvetydige forventninger er svært krevende å oppfylle og gjør kvinner særlig sårbare, fordi de må balansere disse motsetningsfulle forventningene på en måte som gjør dem til både dyktige og ambisiøse trenere og «nok» kvinner (Hovden 2012, 2014).

Materialet indikerer også at kroppen som situasjon gir kvinner og menn ulike erfaringer og muligheter og hvordan kroppen rammer inn hva som er sosialt akseptable og legitime ledelsesformer og væremåter. Hilde og Johans fortellinger om hvordan kjønn preget deres treningsledelse utdyper dette:

Jeg tror at mine feminine sider kan være positive. At de (mannlige utøvere) kan se at du kan være voksen dame og gjøre det jeg gjør (...) De ser jo på sin egen mor, sin egen bestemor, sin egen tante og sin egen søster, hva de gjør. Også kommer de hit, også ser de det at, «Ja, men det går jo an å gjøre andre ting». Det går an å være boksetrener og dame. (...) Jeg er ganske fysisk. Jeg tar mye på folk. Det er mange uvante bevegelser i boksing, de fleste bruker litt tid på å skjønne hvordan de skal bevege seg. Jeg tar på dem for å lære dem boksing. (...).

Vi har ingen garderobe her, så vi står og skifter mer eller mindre. Det er ikke det at vi kler av oss, men jeg tar alltid av meg til bokseren før jeg tar på meg treningsklær. Selvfølgelig så har jeg jo på meg bh. Men jeg tenker at, for meg så er det viktig at kropp skal være naturlig. Det tror jeg er et positivt bidrag til at ting ikke er så farlig, som jeg kan oppleve at mange har et bilde av. (Hilde)⁶

Jeg som trener gir aldri utøverne en klem på trening, aldri. Jeg tror at alle har en personlig sfære rundt dem. Det snakker jeg en del om i klubben, ikke minst når det gjelder jenter. Her om dagen tok jeg meg i det, jeg holdt armene om en av jentene og en av guttene på trening. Det var så impulsivt, det var en gledesstund vi hadde, vi fikk til så mange positive ting. Men etterpå, så angret jeg litt. Jeg håper det ble sett på som en fysisk annerkjennelse, en applaus, og ikke noe annet. Jeg er opptatt av å sette klare grenser. Grenser som skaper trygghet (Johan)

Johan og Hilde uttrykker her hvordan deres kjønnete kropp og de betydningene disse tilskrives, påvirker deres ledelsesmåter og rolleforvaltning. Hildes strategi for å avseksualisere og avmystifisere kvinnekroppen og seg selv som kvinnelig trener, er å utfordre disse

forestillingene ved ta i bruk kvinnekroppens muligheter i denne situasjonen, og slik bidra til å skape større læring og trygghet i sitt trenerarbeid. Johan forsøker derimot å skape læring og trygghet gjennom det motsatte; ved å unngå fysisk kontakt med utøverne og særlig de kvinnelige utøverne. Dette viser til noen sentrale aspekter ved en heteroseksuell dominansrelasjon, hvor mannen ved å bli oppfattet som den sterkeste og dominante, også blir assosiert med den som kan bruke sin maktposisjon til seksuell trakassering og utøvelse av vold mot kvinner i idretten. Forskning (f.eks Kirby, Greaves og Hankivsky 2000; Brackenridge 2001; Fasting & Brackenridge, 2009; Sand et al., 2011; Chroni 2013) viser at menn i autoritetsposisjoner, som for eksempel trenerposisjoner, oftest er overgriperne i idretten. Dette har Norges Idrettsforbund tatt på alvor og dermed vil trenere som anklages for trakassering, bli avskjediget. De erfaringene og holdningene som Johan og Hilde beskriver, viser hvordan maktforholdet i heteronormen, knyttet til kroppen som situasjon, påvirker mannlige og kvinnelige treneres frihet og grenser i møte med utøverne. Mannskroppen som situasjon skaper andre rammer og grenser for hva som er god treningsledelse enn hva kvinnekroppen gjør. Når Hilde sier at hun føler seg fri til å bruke fysisk kontakt som ledelsesstrategi i boksing, viser hun hvordan hun i sine ledelsesformer tar i bruk de mulighetene som de situerte og kollektive betydningene av kjønn åpner for. Johan derimot føler at kroppen som situasjon gjør at han lett kan bli assosiert med en kjønn maktposisjon, som åpner for å overskride sosialt aksepterte grenser og normer. I sine ledelsesformer unngår han derfor kroppskontakt med sine kvinnelige utøvere. Johan og Hildes håndtering av den kjønnete kroppens som situasjon og hvordan denne maktrelasjonen skaper frihet og grenser, viser også hvordan deres ulike valg både resulterer i og er et resultat av kjønnete erfaringer (Beauvoir 2000).

Som vi har vært inne på, er Johan og Hildes holdninger også preget av den heteronormative kulturen som er særlig sterk i idretten (Eng 2002). Dette er spesielt

fremtredende i idretter som betegnes som maskuline, hvor deltakelse ofte fungerer som en bekreftelse på en identitet som heteroseksuell mann (Anderson 2005). Homofili og egenskaper som assosieres med homofile, virker truende i slike treningsmiljø (Eng 2002) og derfor vil mannlige trenere i de fleste situasjoner også unngå fysisk berøring med de mannlige utøverne. Kvinnelige trenere er ikke bundet av de samme normene, da det er mer sosialt akseptert at kvinner kan vise fysisk nærhet uten at dette kobles til deres seksualitet.

Kjønnede erfaringer i maskuline handlingsrom

Intervjumaterialet viste at mannlige trenere oppfatter sine ledelsesformer som kjønnsnøytrale. De mener blant annet at de behandler sine mannlige og kvinnelige utøvere helt likt, selv om de hadde erfart at det var store forskjeller på mannlige og kvinnelige utøvers behov og væremåte. De mannlige trenerne påpekte likevel at de oppfattet at både kvinnelige og mannlige utøvere har like stort utbytte av deres kjønnsnøytrale ledelsesformer, selv om de hadde ulike forutsetninger. Dette paradokset antyder at det ser ut til å eksistere noen ledelsesformer som anses som de mest gyldige og suksessrike uavhengig av utøvernes behov og av kontekstuelle variasjoner. Andre studier av mannsdominerte idrettsarenaer (f.eks Claringbould & Knoppers, 2008; Hovden 2000, 2010) viser at maskuline ledelsesformer her oppfattes som kjønnsnøytrale og generelle, eller det som betegnes som doxisk (Bourdieu, 2000; Bourdieu og Wacquant 1992; 1995; 2001), fordi det maskuline naturligjøres og ikke trenger sosial legitimitet. På trenerarenaen betyr denne dominante oppfatningen at de mannlige trenerne sosialiserer kvinnelige utøvere til å tilpasse seg, akseptere og respektere dominante ledelsesformer, og de dominerende forestillingene om kjønn, boksing og treningsledelse som ligger implisitt i disse (Lafferty og McKay 2004; Wacquant 1992; 1995). Dette tyder på at kvinnelige utøvere utsettes for en form for symbolsk vold, fordi de blir tvunget til å akseptere det som forventes av dem, for å prestere i et treningsmiljø som ikke

nødvendigvis inkluderer deres behov. Slike handlingsbetingelser impliserer at kvinners oppfatninger og erfaringer gis lite anerkjennelse og usynliggjøres (Beauvoir, 2000; Hovden 2006).

I motsetning til sine mannlige kollegaer, hevder de kvinnelige trenerne at de forsøker å lede kvinnelige og mannlige utøvere ulikt, fordi de tror og opplever at de har ulike forutsetninger og behov. Hilde uttrykker dette slik:

Jeg tror jenter i større grad ønsker medvirkning i sin trening enn gutta. Guttene vil nok i større grad bli ledet og fortalt. Jeg tror at jenter vil kunne holde ut lengre i sin idrett hvis de får lov til å være med å bestemme hvordan de skal legge opp treningene og hvordan de skal utvikle seg. Jenter vil nok ha større glede av å kunne få være med å påvirke sitt eget treningsløp enn det gutter gjør. Jeg tror gutter innordner seg lettere etter det treneren sier, fordi de har lettere for å tenke at treneren vet best. Jentene stiller mer spørsmål og har en mening om hva som funker for seg. Jeg tror kanskje jentene krever at det er større fleksibilitet og variasjon enn det guttene gjør. (Hilde)

En av de andre kvinnelige trenerne fremhevet også hvordan kvinnelige og mannlige utøvere ofte har behov for ulike ledelsesformer i en kampsituasjon:

For eksempel i pausene på en kamp, så skal du gi veldig konkrete og korte tilbakemeldinger. Til en gutt, så kan du klabbe til han og si 'faen, skjerp deg!'. Til ei jente så kan du si 'Hvis du vil vinne, så må du gjøre det bedre enn du gjør nå!'. Begge er tydelig kommunikasjon, men det er litt forskjellig vinkling. (...). Også tror jeg at jeg motiverer og smiler mer til jentene, mens guttene egentlig ikke har behov for det. De trenger kanskje ikke den omsorgen eller det gode smilet, som noen jenter gjør, spesielt når de har dårlig selvtillit. Kommunikasjonen til guttene blir ofte litt tøffere, hvis de tåler det, og det gjør de fleste. Jeg har alltid følt at jenter trenger litt flere positive ord enn guttene (Frida).

I tråd med Fridas oppfatning, viser også andre studier (f.eks. Chelladurai 2001; Riemer 2007) at kvinnelige utøvere har behov for mer positiv feedback og sosial støtte for å prestere enn hva mannlige utøvere har. Selv om dette sier noe om menn og kvinners vilkår for anerkjennelse på mannsdominerte arenaer, kan det også være et uttrykk for stereotype forventninger til mannlige og kvinnelige utøvere, og hvordan disse bekreftes og reproduseres

gjennom kjønnsdifferensierende trenerpraksiser. Det kan derfor stilles spørsmål om hvorvidt denne type kjønnede oppfatninger på sikt vil bidra til større likestilling og anerkjennelse av kvinnelige boksere. Et annet viktig anliggende er hvorvidt de kvinnelige trenernes alternative praksiser kan tolkes dithen at de stiller spørsmålsteget ved doxa og de naturliggjorte ledelsesformene som preger dagens trenerpraksiser. Ifølge Bourdieu (2000) kan endringer av doxiske praksiser kun skje gjennom aktiv motstand og mobilisering. Det betyr at dominansens uttrykksformer og konsekvenser settes på dagsorden og resulterer i forhandlinger om hvilke ledelsesformer og handlingsbetingelser som kan være de mest optimale for å skape bedre prestasjoner og større mestringsopplevelser for alle. Som vist kan flere av de kvinnelige stemmene i datamaterialet tolkes dithen at kvinnelige trenere ofte legger vekt på andre ledelsesformer enn sine mannlige kollegaer. Likevel kan dette vanskelig tolkes som aktiv motstand mot doxiske praksiser; praksiser som representerer mobilisering for endring, fordi de kvinnelige trenerne i liten grad synliggjør og diskuterer sine praksiser i miljøet, og hvordan disse i større grad enn de dominante kan skape større mestring, bedre prestasjoner og et mer positivt treningsmiljø. En mulig grunn til dette er at kvinnelige boksetrenere fremdeles er i sterkt mindretall i de fleste miljøer og dermed ikke er i posisjon til å ha særlig innflytelse på oppfatningen av hva god treningsledelse er. Om dette skal kunne skje, må det være gjennom allianser og samarbeid med mannlige kollegaer (Bourdieu 2000).

Boksing – et kjønnspolitisk samfunnsspeil?

Målet med denne studien har vært å utvikle kunnskap om boksetreneres ledelsesformer, og hvilke betydninger kjønn gis i denne sammenheng. Søkelyset har vært på hvordan trenerne handler og tenker i et boksemiljø som er kjønnsintegrert, men samtidig svært mannsdominert. Analysene viser at for å øke utøvernes trivsel og prestasjoner, tar mannlige og kvinnelige trenere i bruk både like og ulike ledelsesformer. Boksetrenernes fortellinger viser blant annet

en arena hvor maskuline ledelsesformer dominerer og hvor kvinnelige trenere oftest oppfattes som spesielle og kjønnede ledere gjennom at de tilskrives egenskaper som defineres som essensielt kvinnelige. Denne tilskrivningen resulterer i ulike former for «andregjøring». Selv om datamaterialet kan tolkes dit hen at kvinnelige trenere tilpasser seg de rådende handlingsvilkårene, og i de fleste tilfeller aksepterer sin tilskrevne kvinnelighet, kommer det også frem at de kvinnelige trenerne er bevisste sin kjønnsstatus, og de begrensninger og muligheter som ligger i denne situeringen. I noen sammenhenger bruker de for eksempel sin relativt autonome trenerposisjon til å utfordre gjeldende ledelsesformer og kjønnsnormer, blant annet ved å bruke kvinnekroppen som situasjon til å åpne opp for nye lærings- og samværsformer.

Studien viser at det fremdeles er et stykke frem til kvinnelige trenere anerkjennes som sidestilte med sine mannlige kollegaer i boksing. Dette kan tilskrives både deres mindretallsposisjon og hvordan betydninger av kjønn som dominansrelasjon påvirker deres handlingsbetingelser. Samtidig medvirker kvinners inntreden på en av samfunnets mest maskuline arenaer til at stereotype og dominerende betydninger av kjønn både synliggjøres og utfordres. De kvinnelige trenerne, så vel som verdens beste profesjonelle kvinnelige bokser, Cecilia Brækhus, illustrerer for eksempel hvordan kroppen som fundamental situasjon i boksekonteksten reflekterer nye handlingsbetingelser og mulighetsrom for kvinner. Den kvinnelige boksekroppen utfordrer og bidrar til å endre de dominerende forestillingene om hva en kvinne er og kan være. men den viser også at kvinners situasjon er gjennomgående tvetydig (Beauvoir 2000). Den reflekterer at kvinner på mannsdominerte arenaer til en viss grad kan velge hvem de vil være, samtidig som de opplever at deres handlingsrammer og muligheter fremdeles er begrenset, fordi kvinnekroppen som situasjon tilskrives kvinnelighet og andregjøres.

Litteraturliste

- Anderson, Eric 2005. «Orthodox and Inclusive Masculinity: Competing Masculinities among Heterosexual Men in a Feminized Terrain.» *Sociological Perspectives* 48 (3):337–355. DOI: 10.1525/sop.2005.48.3.337
- Aspvik, Nils Petter, Ingar Mehus, Stig Arve Sæther og Anne Tjønndal 2016. «Instruerende og positiv feedback ledelse i fotball: En undersøkelse av norske mannlige fotballtreneres lederstil». *Idrottsforum.org*
- Bacchi, Carol 1999. *Women, Politics and Policy*. London: Sage Publications.
- Bennett, Gary og Mike Maneval 1998. «Leadership styles of elite dixie Youth Baseball Coaches». *Perceptual and Motor Skills* 87 (754).
- Bourdieu, Pierre og Loic Wacquant 1992. *An Invitation to Reflexive Sociology*. Cambridge: Polity.
- Bourdieu, Pierre. 1993. *Sociology in Question*. London: Sage.
- Bourdieu, Pierre 2000. *Den maskuline dominans*. Pax Forlag: Oslo.
- Beauvoir, Simone de. 2000. *Det annet kjønn*. Pax Forlag: Oslo.
- Brackenridge, Celia 2001. *Spoilsports: Understanding and Preventing Sexual Exploitation in Sport*. London, England: Routledge.
- Bruce, Toni, Jorid Hovden og Pirko Markula 2010. *Sportswomen at the Olympics*. Rotterdam: Sense Publishers.
- Burawoy, Michael og Karl Von Holdt 2012. *Conversations with Bourdieu*. South Africa: Wits University Press.
- Byrstyn, Varda 1999. *The Rites of Men. Manhood, Politics and Culture of Sports*. Toronto: University of Toronto Press.
- Chelladurai, Packtianathan 2001. *Managing Organization for Sport and Physical Activity: A Systems Perspective*. Scottsdale, AZ: Holcomb-Hathaway.
- Chroni, Stilliani 2013. «Sexual Harassment of Female Athletes». I: Gertrud Pfister og Mari Kristin Sisjord (red.): *Gender and Sport – Changes and Challenges*. Munster: Waxmann.
- Dortants, Marianne og Annelies Knoppers 2012. «Regulation of diversity through discipline: Practices of inclusion and exclusion in boxing». *International Review for the Sociology of Sport* 0 (0) 1–15. DOI: 10.1177/1012690212445279.
- Duda, Joan og Isabel Balaguer 2007. «Coach-Created Motivational Climate». I: Sophia Jowett og David Lavalley (red.): *Social Psychology in Sport*. Champaign, United States: Human Kinetics.
- Dwyer, Michael og Daniel Fischer 1988. «Leadership Styles of Wrestling Coaches».

Perceptual and Motor Skills 67 (706).

Dwyer, Michael og Daniel Fischer 1990. «Wrestler's perceptions of coaches' leadership as predictors of satisfaction with leadership». *Perceptual & Motor Skills* 71:511–517.

Eng, Heidi 2002. «Idrett og seksualitet: Om Heteronormativitet og homoerotikk på idrettsarenaen». I: Ørnulf Seippel (red). *Idrettens bevegelser*. Oslo: Novus.

Enoksen, Eystein, Per Fahlström, Bjørn Tore Johansen, Carl-Alex Hageskog, Jens Christensen og Rune Høigaard 2014. «Perceptions of leadership behavior and the relationship to athletes among Scandinavian coaches». *Scandinavian Sport Studies Forum* 5: 131–147

Fasting, Kari og Trond Sand 2009. *Kjønn i endring – En tilstandsrapport om norsk idrett*. Oslo: Akilles.

Fasting, Kari og Celia Brackenridge 2009. «Coaches, sexual harassment and education». *Sport, Education and Society* 14:21–35. DOI: 10.1080/13573320802614950.

Fasting, Kari og Gertrud Pfister 2000. «Female and Male Coaches in the Eyes of Female Elite Soccer Players». *European Physical Education Review* vol. 6:91–109. DOI: 10.1177/1356336X000061001.

Gems, Gerry 2014. *Boxing – A concise history of the Sweet Science*. Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield.

Gems, Gerry og Gertrud Pfister 2014. «Women Boxers: Actresses to Athletes – The Role of Vaudeville in Early Women's Boxing in the USA». *International Journal of the History of Sport* 31 (15):1909–1924. DOI: 10.1080/09523367.2014.933209.

Goksøyr, Matti 2008. *Historien om norsk idrett*. Oslo: Abstrakt forlag.

Halbert, Chirsty 1997. «Tough enough and woman enough: Stereotypes, discrimination and impression management among women professional boxers». *Journal of Sport and Social Issues* 21:7–36. DOI: 10.1177/019372397021001002.

Hargreaves, Janet 1994. *Sporting Females*. London: Routledge.

Hargreaves, Janet 1997. «Women's Boxing and Related Activities». *Body and Society* 3:33–49.

Hemmestad, Liv 2014. *Balansekunst – ledelse, læring og makt i håndballandslaget for kvinner senior*. Doktoravhandling, Norges Idrettshøgskole.

Horton, Sam og James Deakin 2008. «Expert Coaches in Action». I: Damian Farrow, Joe Baker og Clare MacMahon (red.): *Developing Sport Expertise – Researchers and Coaches Put Theory into Practice*. New York, United States: Routledge.

Hovden, Jorid 2000. *Makt, motstand og ambivalens. Betydninger av kjønn i idretten*. Doktoravhandling, Universitetet i Tromsø.

- Hovden, Jorid 2006. «The Gender Order as a Policy Issue in Sport: A Study of Norwegian Sports Organizations». *NORA (Nordic Journal of Women's Studies)* 1:41–53. DOI: 10.1080/08038740600727127.
- Hovden, Jorid 2010. «Female top leaders – prisoners of gender? The gendering of leadership discourses in Norwegian sports organizations». *International Journal of Sport Policy* 2:189–205. DOI:10.1080/19406940.2010.488065
- Hovden, Jorid 2012. «Discourses and strategies for the inclusion of women in sport – the case of Norway» *Sport and Society* 9: 287-302. DOI:10.1080/17430437.2012.653201
- Hovden, Jorid 2014. «Kjønn og maktpraksisar» I: Gerd von der Lippe og Hans K. Hognestad (red.). *Kjønnsmakt i idrett og friluftsliv*. Oslo: Novus Forlag.
- Hovden, Jorid 2015. «Hvorfor har jeg mindre betalt på dame-siden når jeg gjør eksakt samme jobb?» I: Stig Arve Sæther (red.). *Trenerroller*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Kidane, William og Robert Reddy 2013. «Survey of Coaching Behavior among Ethiopian football Coaches» *Journal of Research in Commerce and Management* 2 (5):48–59.
- Kilty, Katie. 2006. «Women in coaching». *The Sport Psychologist* 20:222–234.
- Kirby, Sandra, Lorraine Greaves og Olena Hankivsky 2000. *The Dome of Silence Sexual Harrasment and Abuse in Sport*. Halifax, Canada: Fernwood Publishing.
- Klausen, Arne Martin 1998. «Toppidrettens makt og innflytelse». I: Sigmund Loland (red.): *Toppidrettens pris*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Lafferty, Yvonne og Jim McKay 2004. «Suffragettes in satin shorts? Gender and competitive boxing». *Qualitative Sociology* 27 (3):249–276. DOI: 10.1023/B:QUAS.0000037618.57141.53
- Liukkonen, J., S. Salminen og R. Telama 1989. «The psychological climate of training sessions in Finnish youth sports». World Congress in Sport Psychology, 7.–12. august, Singapore.
- Liukkonen, J. og S. Salminen 1990. «The athletes perception of leader behavior of Finish Coaches». World Congress on Sport for All, 3.–7. juni, Tampere, Finland.
- Markula, Pirko og Michael Silk 2011. *Qualitative Research for Physical Culture*. Hampshire: Palgrave Macmillian.
- Mennesson, Christine 2000. «‘Hard’ women and ‘soft’ women: The social construction of identities among female boxers». *International Review for the Sociology of Sport* 35:21–33. DOI: 10.1177/101269000035001002.
- Moi, Toril 1998: *Hva er en kvinne. Kjønn og kropp i feministisk teori*. Oslo: Gyldendal.

- Nieva, Vince og Benny Gutek 1981. *Women and Work: A Psychological Perspective*. New York: Praeger.
- Nilssen, Vivi 2012. *Analyse i kvalitative studier – den skrivende forskeren*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Nordberg, Johan 2011. *Uppfølging av statens stod til idrotten 2010*. Stockholm: Center for Idrottsforskning.
- Norges Idrettsforbund 2014. *Årsrapport 2014*.
http://www.idrett.no/omnif/idrettsstyret/Documents/NIF%20Årsrapport%202013_LR.pdf
 (Lastet ned 12.08.2015)
- Norman, Leanne 2010a. «Bearing the burden of doubt: Female coaches' experiences of gender Relations». *Research Quarterly for Exercise and Sport* 81:506–517.
 DOI:10.1080/02701367.2010.10599712.
- Norman, Leanne 2010b. «Feeling second best: Elite women coaches' experiences». *Sociology of Sport Journal* 27:89–104.
- Oppenheim, Gabe 2015. *Boxing in Philadelphia – Tales of Struggle and Survival*. Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield.
- Pfister, Gertrud 2013. «Outsiders: Female Coaches Intruding Upon a Male Domain?» I: Gertrud Pfister og Mari Kristin.Sisjord (red.): *Gender and Sport – Changes and Challenges*. Germany: Waxmann.
- Riemer, Harold 2007. «Multidimensional Model of Coach Leadership» I: Sophia Jowett og David Lavallee (red.): *Social Psychology in Sport*. Champaign, United States: Human Kinetics.
- Riemer, Harold og Kathy Toon 2001. «Leadership and Satisfaction in Tennis: Examination of Congruence, Gender, and Ability». *Research Quarterly for Exercise and Sport* 72 (3).
 DOI:10.1080/02701367.2001.10608957.
- Robinson, Tim og Andrea Carron 1982. «Personal and situational factors associated with dropping out versus maintaining participation in competitive sport». *Journal of Sport Psychology* 4:364–378.
- Rudie, Ingrid 1994. «Sport: a way of speaking about society» I: Sekretariatet for kvinneforskning (red): *Kvinner – en utfordring for idretten?* Oslo: Norges Forskningsråd.
- Rubin, Herbert og Irene Rubin 1995. *Qualitative Interviewing; The Art of Hearing Data*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Sand, Trond, Kari Fasting, Stillani Chroni og Nada Knorre 2011. «Coaching behavior: Any consequences for the prevalence of sexual harassment?» *International Journal of Sports Science & Coaching* 6:229–241. DOI: 10.1260/1747-9541.6.2.229.
- Schliesman, E.S., P.A. Beitel og J.T. DeSensi 1994. *Athlete and Coach Gender, Leader*

- Behavior, and Follower Satisfaction in Sport*. University of Tennessee, Knoxville, TN.
- Seippel, Ørnulf 2004. *Treneren: konkurranse, glede, samhold og medbestemmelse?* ISF-rapport 2004:11. Oslo: Institutt for Samfunnsforskning.
- Sherman, Cheyne, Robert Fuller og Harriet Speed 2000. «Gender Comparisons of Preferred Coaching Behaviors in Australian Sports». *Journal of Sport Behavior* 23 (4).
- Skjeie, Heidi og Mari Teigen 2003. *Menn imellom*. Oslo: Gyldendal Forlag.
- Smith, Malissa 2014. *A History of Women's Boxing*. Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield.
- Sullivan, Phillip, Kyle Paquette, Nicholas Holt og Gordon Bloom 2012. «The Relation of Coaching Context and Coach Education to Coaching Efficacy and Perceived Leadership Behaviors in Youth Sport». *The Sport Psychologist* 26:122–134.
- Sugden, John 1996. *Boxing and Society: An International Analysis*. Manchester: Manchester University Press.
- Terry, Patrick. og Ben Howe 1984. «The coaching preferences of athletes». *The Canadian Journal of Applied Sport Sciences* 9:188–193.
- Thagaard, Tove 2003. *Systematikk og innlevelse – en innføring i kvalitativ metode*. (2. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Tjønndal, Anne 2014. *Ledelse og kjønn i bokseringen. En kvantitativ og kvalitativ studie av ledelsesadferd og betydninger av kjønn blant norske boksetrenere*. Masteroppgave, Norges teknisk naturvitenskapelige universitet, Trondheim.
- Tjønndal, Anne 2016a. «The Inclusion of Women's Boxing in The Olympic Games: a Qualitative Content Analysis of Gender and Power in Boxing». *Qualitative Sociology Review* 12 (3):84–99.
- Tjønndal, Anne 2016b. «Pugilistic Pioneers – The History of Women's Boxing in Norway» *Sport History Review* 47 (1):3–25. DOI: <http://dx.doi.org/10.1123/shr.2015-0013>
- van Ingen, Cathy og Nicole Kovacs 2012. «Subverting the Skirt: Female boxer's 'troubling' uniforms». *Feminist Media Studies* 10.1080. DOI:10.1080/14680777.2012.698091.
- van Ingen, Cathy 2013. «Seeing What Frames Our Seeing: Seeking Histories on Early Black Female Boxers» *Journal of Sport History* 40 (1):93–110.
- Vella, Stewart, Lindsay Oades og Trevor Crowe 2012. «The relationship between coach leadership, the coach–athlete relationship, team success, and the positive developmental experiences of adolescent soccer players». *Physical Education and Sport Pedagogy* 18 (5). DOI: 10.1080/17408989.2012.726976.
- Wacquant, Loic 1995. «Pugs at work: Bodily Capital and Bodily Labour among Professional Boxers». *Body & Society* 1 (65). DOI: 10.1177/1357034X95001001005.

Wacquant, Loic 1992. «The social logic of boxing in black Chicago: Toward a sociology of Pugilism» *Sociology of Sport Journal* 9:221–254.

Wacquant, Loic 2001. «Whores, slaves, and stallions: Language of exploitation and accommodation among professional fighters». *Body and Society* 7:181–194. DOI: 10.1177/1357034X0100700210.

Woodward, Kath 2004. «Rumbles in the Jungle: Boxing, Racialization and the Performance of Masculinity». *Leisure Studies* 23 (1):5–17. DOI: 10.1080/0261436042000182281.

Woodward, Kath 2006. *Boxing, Masculinity and Identity*. Abingdon, Oxon: Routledge.

Woodward, Kath. 2015. *Globalizing Boxing*. New York: Bloomsbury Academic.

Yalcin, H.B. 2013. «Perceived leadership behavior in sports: The interaction between individual differences and task characteristics». *Life Science Journal* 10 (2):165–172.

Young, Bart. og Niles Medic 2008. «The motivation to become an expert athlete: how coaches can promote long-term commitment». I: Damian Farrow, Joe Baker og Clare MacMahon (red.): *Developing Sport Expertise – Researchers and Coaches put theory into practice*. New York, United States: Routledge.

NOTER

¹ Det som ofte kalles norsk idrett er i Norge betegnelsen på Norges Idrettsforbund (NIF) og dets underliggende organisasjonsledd. Det vil si idrettskretser, særforbund, særkretser og idrettslag. Norges idrettsforbund er en frivillig, demokratisk organisasjon som har monopol på idrettsorganiseringsen i Norge. Det betyr at NIF tildeles alle statlige midler til idrettsformål. NIF har i dag 1,2 millioner medlemsskap og er den største frivillige organisasjonen i Norge.

² Forkortelsen OL brukes videre i artikkelen.

³ Ledelsesformer vil her bli knyttet til ulike lederstiler, så vel som til andre typer ledelsespraksiser som blir benyttet i det daglige trenerarbeidet.

⁴ Beauvoirs *Det annet kjønn* kom for første gang ut i 1949. Den første fullstendige, norske oversettelsen kom først i 2000, og det er denne vi har basert våre tolkninger på.

⁵ Se for eksempel: Bennett og Maneval 1998; Dwyer og Fischer 1988; Schliesman, Beitel og DeSensi 1994; Dwyer og Fischer 1990; Riemer 2007; Young og Medic 2008; Horton og Deakin 2008; Duda og Balaguer 2007.

⁶ Konteksten her er at dette er en bokseklubb hvor utøverne har ulik etnisk bakgrunn.